

تاریخ زبانشناسی

قرون وسطا

جلد ۲

ووادیسواف تاتارکویچ

ترجمہ محمود علیان و سید جواد فدرسکی

نشان

فهرست

۹-۱۰	فهرست تصاویر
۱۱	I. زیباشناسی قرون وسطای اولیه
۱۱	الف. زیباشناسی شرقی
۱۱	۱. پسزمیه
۲۱	۲. زیباشناسی کتب مقدس
۳۹	الف. متونی از کتب مقدس
۴۲	الف. متونی از کتب مقدس (متون اصلی)
۴۴	۳. زیباشناسی پدران یونانی کلیسا
۶۱	ب. متونی از پدران یونانی کلیسا
۶۷	ب. متونی از پدران یونانی کلیسا (متون اصلی)
۷۱	۴. زیباشناسی شبه‌دیونوسیوس
۸۵	ج. متونی از شبه‌دیونوسیوس
۸۷	ج. متونی از شبه‌دیونوسیوس (متون اصلی)
۸۹	۵. زیباشناسی بیزانسی
۱۱۱	د. متونی از متکلمان بیزانسی
۱۱۴	د. متونی از متکلمان بیزانسی (متون اصلی)

۳۱۴	ط. متونی دربارهٔ نظریهٔ قرون وسطایی موسیقی (متون اصلی)	۱۱۶	ب. زیباشناسی غربی
۳۱۹	۴. نظریهٔ هنرهای تجسمی	۱۱۷	۱. زیباشناسی قدیس آوگوستین
۳۶۶	ی. متونی دربارهٔ نظریهٔ قرون وسطایی هنرهای تجسمی	۱۴۳	ه. متونی از قدیس آوگوستین
۳۷۴	ی. متونی دربارهٔ نظریهٔ قرون وسطایی هنرهای تجسمی (متون اصلی)	۱۵۱	ه. متونی از قدیس آوگوستین (متون اصلی)
۳۸۰	۵. خلاصهٔ نظریهٔ هنرها و چکیدهٔ زیباشناسی فلسفی	۱۵۶	۲. پسزمینهٔ پیشرفتهای بیشتر
۳۹۲	۶. زیباشناسی سیستمی	۱۵۶	الف. پسزمینهٔ سیاسی
۴۰۲	ک. متون سیستمی	۱۶۵	ب. ادبیات
۴۰۵	ک. متون سیستمی (متون اصلی)	۱۷۲	ج. موسیقی
۴۰۸	۷. زیباشناسی ویکتوریایی	۱۸۰	د. هنرهای تجسمی
۴۲۶	ل. متون ویکتوریایی	۱۸۶	۳. زیباشناسی از بوئیوس تا ایزیدور
۴۳۲	ل. متون ویکتوریایی (متون اصلی)	۲۰۴	و. متونی از بوئیوس، کاسیودوروس و ایزیدور
۴۳۷	۸. زیباشناسی مکتب شارتر و مکاتب دیگر در قرن ۱۲	۲۱۰	و. متونی از بوئیوس، کاسیودوروس و ایزیدور (متون اصلی)
۴۵۱	م. متونی از مکتب شارتر و مکاتب دیگر در قرن ۱۲	۲۱۴	۴. زیباشناسی کارولینژی
۴۵۶	م. متونی از مکتب شارتر و مکاتب دیگر در قرن ۱۲ (متون اصلی)	۲۳۳	ز. متونی از پژوهشگران دورهٔ کارولینژی
۴۵۹	۹. خاستگاه‌های زیباشناسی مدرسی	۲۴۱	ز. متونی از پژوهشگران دورهٔ کارولینژی (متون اصلی)
۴۷۸	ن. متونی از ویلیام اهل اوورنی و دانشنامه اسکندری	۲۴۷	۵. خلاصهٔ زیباشناسی مسیحی اولیه
۴۸۴	ن. متونی از ویلیام اهل اوورنی و دانشنامه اسکندری (متون اصلی)	۲۵۴	II. زیباشناسی قرون وسطای متأخر
۴۸۸	۱۰. زیباشناسی رابرت گروستست	۲۵۴	۱. پسزمینهٔ اجتماعی و سیاسی
۴۹۶	س. متونی از رابرت گروستست	۲۶۱	۲. فن شعر
۵۰۰	س. متونی از رابرت گروستست (متون اصلی)	۲۸۲	ح. متونی دربارهٔ فن شعر قرون وسطایی
۵۰۳	۱۱. زیباشناسی بوناوانتور	۲۸۶	ح. متونی دربارهٔ فن شعر قرون وسطایی (متون اصلی)
۵۱۳	ع. متونی از بوناوانتور	۲۸۹	۳. نظریهٔ موسیقی
۵۱۷	ع. متونی از بوناوانتور (متون اصلی)	۳۰۷	ط. متونی دربارهٔ نظریهٔ قرون وسطایی موسیقی
۵۲۰	۱۲. زیباشناسی آلبرت بزرگ و اولریش اهل استراسبورگ		

- ۵۲۷ ف. متونی از آلبرت بزرگ و اولریش اهل استراسبورگ
- ۵۳۱ ف. متونی از آلبرت بزرگ و اولریش اهل استراسبورگ (متون اصلی)
- ۵۳۴ ۱۳. زیباشناسی توماس آکویناس
- ۵۶۲ ص. متونی از توماس آکویناس
- ۵۶۸ ص. متونی از توماس آکویناس (متون اصلی)
- ۵۷۲ ۱۴. زیباشناسی ابن هیثم و ویتلو
- ۵۸۳ ق. متونی از ویتلو
- ۵۸۷ ق. متونی از ویتلو (متون اصلی)
- ۵۹۱ ۱۵. زیباشناسی مدرسی متاخر
- ۶۰۲ ر. متونی از دانز اسکوتس و ویلیام آکم
- ۶۰۶ ر. متونی از دانز اسکوتس و ویلیام آکم (متون اصلی)
- ۶۰۹ ۱۶. زیباشناسی دانه
- ۶۱۸ ش. متونی از دانه
- ۶۲۲ ش. متونی از دانه (متون اصلی)
- ۶۲۵ ۱۷. خلاصه زیباشناسی قرون وسطی
- ۶۴۳ ۱۸. زیباشناسی دوران باستان و قرون وسطی
- ۶۵۶ ۱۹. زیباشناسی کهن و نو
- ۶۸۲ فهرست اعلام
- ۶۹۶ فهرست موضوعی

۲. زیباشناسی کتب مقدس

نویسندگان مسیحیت اولیه که فلسفه مسیحیت با آنها آغاز شد، مبتکر زیباشناسی مسیحی نیز بودند. این نویسندگان از یک طرف پدران یونانی، به ویژه قدیس باسیل*، و از سوی دیگر پدران لاتین به رهبری قدیس آوگوستین را شامل می‌شد. دسته اول منابع یونانی و دسته دوم منابع رومی را نقطه عزیمت خود قرار دادند؛ هر دو گروه با نظریه‌های باستان در زمینه زیبایی و هنر آشنا بودند و از آنها استفاده می‌کردند. این نظریه‌ها یکی از منابع زیباشناسی آنها بود؛ منبع دیگر طبیعتا باورهای مسیحی‌شان را دربرمی‌گرفت که در کتاب مقدس وجود داشت. با آن که کتب مقدس در خدمت هدفی سوای زیباشناسی بودند، با این همه نخستین نویسندگان در آنها آرای زیباشناختی یافتند، به ویژه در عهد عتیق.

واژه «زیبا»[†] چندبار در هفتادگانی[‡]، ویراست یونانی کتاب مقدس، به کار رفته است. در آنجا به بعضی از مسایل زیباشناختی

---

*. Basil

†. kalos

‡. Septuagint

پرداخته شده است. بیشتر این مسایل در دو کتاب عهد عتیق آمده که هر یک از آنها خصوصیت متفاوت خود را داراست: یعنی در کتاب تکوین و کتاب خرد. زیبایی در غزل سلیمان* کاملاً چشمگیر است. اما در کتاب جامعه[†] و امثال سلیمان[‡] کمتر ذکر شده است.

۱. کتاب تکوین. فصل اول کتاب تکوین حاوی اظهارنظری بسیار مهم درباره زیباشناسی است و در آن به زیبایی جهان توجه شده است. این فصل اشاره دارد به اینکه، خدا که جهان را آفریده است، چگونه اثر خود را مشاهده و ارزیابی می کند. در کتاب تکوین آمده است: «و خدا آنچه را که ساخته بود مشاهده کرد و دید که بسیار زیباست»^(۱). این نکته چند بار در کتاب تکوین تکرار می شود (۱،۴،۱۰،۱۲،۱۸،۲۱،۲۵،۳۱). انسان در این کتاب درمی یابد که اولاً جهان زیباست (باور به پانکالیا)، در ثانی علت زیبایی جهان این است که مانند یک اثر هنری از جانب یک وجود اندیشور آفرینشی آگاهانه دارد.

با آن که کتاب تکوین در نسخه یونانی اش متضمن این اندیشه ها است، اما به نظر می آید که این اندیشه ها در متن اصلی پیدا نمی شوند، بلکه مترجمان آن را افزوده اند. زیرا معنای نسخه اصلی یعنی نسخه عبری، بنا به عقیده کارشناسان[§] چیز دیگری است:

*. *Song of Solomon*

†. *Ecclesiastes*

‡. *Proverbs*

§. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, hrsg.v.G.Kittel(1938). vol. III, p.539 (article *χαλός* by W. Grundmann).

واژه‌ای که مترجمان هفتادگانی، یعنی پژوهشگران یهودی اسکندریه در قرن سوم پیش از میلاد، در ترجمه *kalos* «زیبا»، به کار برده‌اند، یک صفت چندگان معنایی دال بر ویژگی‌های بیرونی و درونی (به ویژه خصوصیت‌های اخلاقی: «شجاعت»، «فایده‌مندی»، «خوبی») است که لزوماً بر ویژگی‌های زیباشناختی نیز دلالت نمی‌کند. معنای واقعی واژه‌های کتاب تکوین که در آن خداوند درباره اثر خود داوری می‌کند، دلالت دارد به این که اثرش موفقیت‌آمیز بوده است. این واژه‌ها نه بر تأیید زیباشناختی، بلکه بر تأیید کلی جهان دلالت می‌کند. این معنا با فضای کلی عهد عتیق و با این امر که زیبایی عملاً مشارکتی در پرستش و دین‌توراتی - انجیلی ندارد، سازگار است.

با این همه مترجمان برای به کارگیری واژه *kalos* دلایلی داشتند، واژه‌ای که معنایی عام داشت و نه تنها به زیبایی زیباشناختی، بلکه به زیبایی اخلاقی نیز دلالت می‌کرد، و به طور کلی هر چیزی را که شایسته تحسین و موجب لذت بود، دربرمی‌گرفت. ممکن است آنها این واژه را بدون داشتن زیبایی زیباشناختی، بویژه در ذهن، به کار برده باشند و تنها در دوره‌های بعد بدین معنا فهمیده شده باشد. همچنین ممکن است خود مترجمان آن را بدین معنا تعبیر و تفسیر کرده باشند؛ زیرا در قرن سوم پیش از میلاد زندگی روشنفکری در اسکندریه بر اساس آموزه‌های یونانی اداره می‌شد، و یهودیان نیز تحت تأثیر این جریان بودند، بنابراین تمایل داشتند که رویکردشان به جهان تنها رویکردی صرفاً اخلاقی نباشد.

به هر حال، آگاهانه یا ناآگاهانه، با ترجمه این اندیشه توراتی - انجیلی، یعنی خلقت موفقیت‌آمیز جهان، به کلمه *kalos* مترجمان هفتادگانی اندیشه‌ای یونانی را درباره زیبایی جهان در کتاب مقدس